

*викладач кафедри архітектури і містобудування,
Івано-Франківський університет Короля Данила*

ЖИТЛОВІ НОВОБУДОВИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА: МІСТОБУДІВНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Аналізується вплив багатоквартирних житлових будинків пострадянського періоду на формування силуету Івано-Франківська по основних напрямках в'їзду в місто, які існують з часів його заснування, і на формування житлового середовища в центральній частині міста.

Ключові слова: *багатоквартирне житло, новобудови, історичне ядро міста, силует міста, житлове середовище, обласний центр, туристичний регіон.*

Проблема забезпечення громадян якісним житом дуже актуальна сьогодні в Україні. Івано-Франківськ є серед лідерів за введенням в експлуатацію квадратних метрів житла на тисячу мешканців. Будівництво підтримується неспадаючим попитом, що можна пояснити розташуванням міста, екологією, характерним середовищем і налагодженою системою обслуговування; з іншого боку, будівництво житла є привабливим для інвесторів і забудівників. Вирішення житлової проблеми у містобудівному аспекті впливає на формування міського простору і силуету міста.

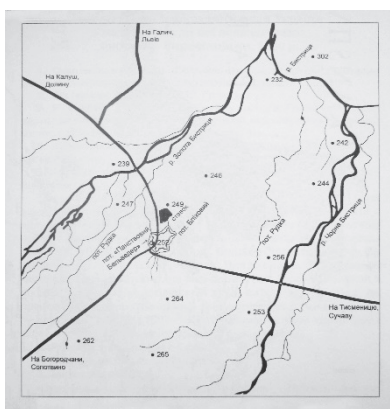
Перше враження про силует міста і архітектуру складається відповідно до того, яким шляхом до нього потрапляєш. Знайомство з Івано-Франківськом можна розпочати, прямуючи до історичного центру по одному з трьох основних шляхів, які існують з часів його заснування: вулицею Галицькою з Галицько-Калуського напрямку, вулицею Тисменицькою з Тисменицького напрямку або вулицями Крихівецькою-Гетьмана Мазепи з Лисецького напрямку[1](іл.1).

Перше враження про силует Івано-Франківська при в'їзді з будь-якого напрямку – житлові новобудови.

Для розвитку сучасного міста визнаною стає орієнтація на методи маркетингу, тобто «просування продукту на ринок»[2]. Найбільші можливості для зацікавлення туристів має моделювання середовища, що ґрунтується на потенціалі історико-культурної спадщини. Для Івано-Франківська таким потенціалом є його історичне ядро, унікальна розпланувальна структура міста-фортеці Станиславів, яка прочитується в плануванні центральної частини міста, архітектура будівель кінця XIX-першої третини XXст., що виникли в передмісті колишнього міста-фортеці. Будучи обласним центром одного із

найпопулярніших туристичних регіонів України, Івано-Франківськ має перспективи розвитку із використанням цього потенціалу. Мета дослідження – з'ясувати, як вплинули житлові новобудови на атрактивність міського середовища, на зацікавлення туристів з інших міст, регіонів, країн, яке житлове середовище отримують мешканці в центральній частині міста. Автором проведена фотофіксація і аналіз міського середовища в даному аспекті.

З Галицько-Калуського(північного) напрямку місто починається перспективою вул. Галицької. Широка магістраль сформувалася в останні десятиліття завдяки житловим новобудовам, які виростили на місці колишніх садиб, доповнили багатоповерхівки радянського періоду і оживили міський силует пластикою завершень (іл.2).



Іл.1. Місто постало на перетині трьох шляхів.



Іл.2. Вул. Галицька.



Іл.3. Перспектива Набережної Василя Стефаника.

З моста через Бистрицю Солотвинську відкривається панорама, сформована забудовою вул.Надрічної, Набережної Василя Стефаника, Княгинина і Галицького передмістя. Хоч забудова Набережної здійснювалася за типовими проектами масових серій, розміщення будинків відповідає певному композиційному задуму – точкові будинки контрастують з протяжними будинками меншої поверховості. Цей композиційний засіб широко

застосовувався при вирішенні районів житлової забудови в 60-80 роки ХХст. В пострадянський період виразна силуетна забудова була порушена 10-поверховим точковим житловим будинком по вул.Набережній,6,який виник поруч із однією з трьох точкових дев'ятиповерхівок(іл.3).

З Тисменицького(східного) напрямку панорама з моста через Бистрицю Надвірнянську – силуети новозбудованих і тих, які ще споруджуються, житлових будинків на вул. Івасюка(іл.4). Вони виникають внаслідок освоєння території окремими забудівниками без єдиного архітектурного задуму.



Іл.4. Панорама вул. Івасюка з моста через Бистрицю Надвірнянську.



Іл.5.Перспектива вул. Незалежності з моста через залізницю.



Іл.6,7. Вул. Незалежності.

Північна частина перспективи вул. Незалежності, що відкривається з моста через залізницю (іл.5), врівноважилася різновисокими об'ємами нових житлових будинків-вставок по вул. Залізничній. В напрямку до історичного центру в перспективі вулиці спостерігаються глухі торці новобудов, що примикають до суміжних історичних будівель (іл.6,7).

На в'їзді з Лисецького (південно-західного) напрямку в перспективі вулиці Крихівецької – багатоповерховий житловий комплекс, що зводиться між 9-поверховою забудовою вул. Довженка і садибною забудовою с. Крихівці (іл.8). Житло підвищеної поверховості з виразними силуетами виникло на вулиці Гетьмана Мазепи (іл.9).



Іл.8. Перспектива вул. Крихівецької.



Іл.9. Вул. Гетьмана Мазепи.



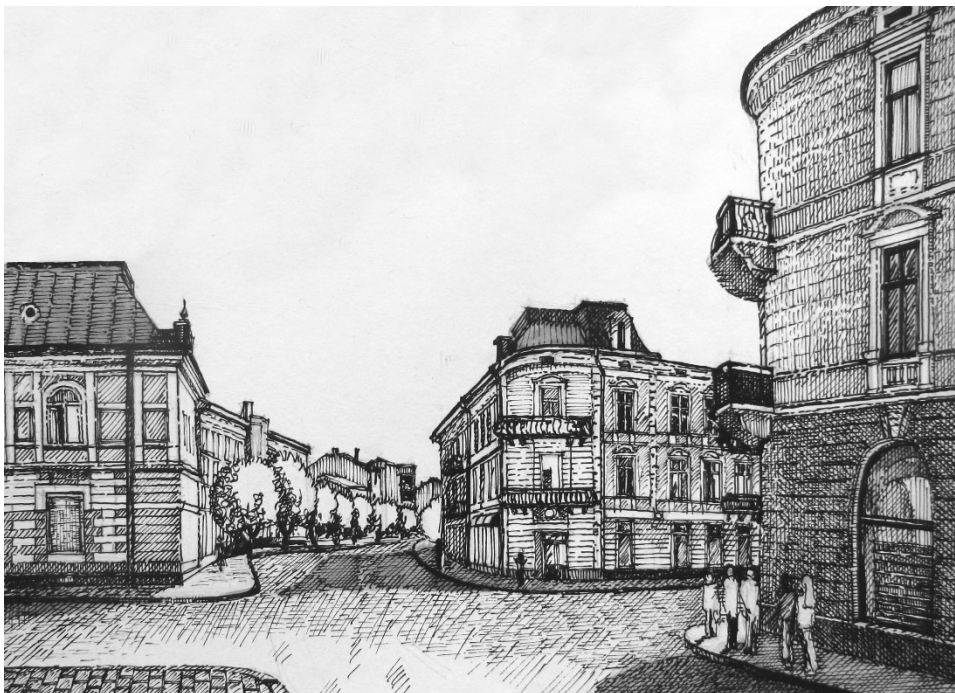
Іл.10. Вул. Бельведерська.

Житловий район, який виник в пострадянський період на вул. Бельведерська - Володимира Великого (іл.11) недалеко від першого кварталу за межами міста-фортеці (іл.12), утворений забудовою високої щільності, з внутрішніми дворами, парадними і дворовими фасадами. В архітектурних рішеннях фасадів застосовуються різновисокі композиційно об'єднані об'єми, різноманітної форми і розмірів вежі, еркери, балкони, різні типорозміри вікон і вітражів; шатрові дахи створюють привабливі силуети. В перших поверхах переважає торгова і офісна функція, в дворовій частині подекуди вбудовані

гаражі. Двори невеликі, в них спостерігається постійне паркування автомобілів, які загороджують входи в житло, і відсутність дитячих майданчиків. Контраст новобудов підвищеної поверховості із 2-поверховими будівлями довоєнного періоду і 4-поверховими хрущовками, їх немасштабна до ширини вулиці висота особливо разючі в перспективі вулиці Бельведерської(іл.10).



Іл.11. Житловий район на вул. Володимира Великого.



Іл.12. Перша квартальна забудова за межами міста-фортеці (рис. автора).

Якщо знайомитись із архітектурою міста, прямуючи до ратуші із залізничного вокзалу чи центральної автостанції, то перше враження про новобудови пов'язане із недавно завершеним кварталом на вул. Гаркуші біля Привокзального скверу. Елементи фасадів, які погляд вихоплює крізь гілля дерев – декоративні деталі, рустування, пластичні завершення – результат злагодженої роботи зодчих і забудівників(іл.13,14). В напрямку до центру вулиця візуально звужується, багатоповерхівки глухими торцями промовляють про намічену перспективу її розвитку. Ніби тільки завдяки атлантам ще стоїть довірена їм 3-поверхова пам'ятка архітектури на вул.Гаркуші,8 суміжно із новою 8-поверхівкою(іл.15,16,17).



Іл.13. Квартал на вул. Гаркуші.



Іл.14. Фрагмент фасаду.



Іл.15,16. Вул. Гаркуші,8.



Іл.17. Перспектива вул. Гаркуші.

При новому будівництві простежується тенденція максимального використання ділянки під забудову. Навіть там, де конфігурація дозволяла створити в глибині кварталу двір для мешканців, територію використали для збільшення кількості квадратних метрів житла.

Інший шлях від вокзалу до історичного центру – по вул. Грюнвальдській. Саме цю вулицю, де немає такого різкого контрасту між новобудовами та історичною забудовою, хочеться вибрати для прогулянки в напрямку ратуші, а заодно познайомитись із прикладами житлової архітектури міжвоєнного періоду на розгалуженні вулиць Грюнвальдської і Толстого та на розі вулиць Грюнвальдської і Гаркуші(іл.18).



Іл.18. На розі вулиць Грюнвальдської і Гаркуші (рис. автора).

«Атрактивне» архітектурне середовище породжує в людині відчуття прихильності, симпатії, любові. Вона відчуває емоційний зв'язок з довкіллям, про що свідчить бажання повертатися в певне місце і довше знаходитися там[3]. Ознак привабливості надають вулицям гармонійне поєднання новобудов з історичною архітектурою, елементи озеленення, масштабні до людини комунікаційні простори. Довкілля з протилежними властивостями відштовхує людину, викликає бажання пошвидше залишити його. Це немасштабні до середовища висотні вертикалі, двори без зелені, із суцільним мощенням і паркуванням автомобілів.

В світовій практиці поверховість багатоквартирного житла для постійного проживання розглядається як чільний показник якості і в середньому не перевищує 4 поверхи в країнах з високим показником рівня життя; з пониженням

рівня життя в країні поверховість багатоквартирного житла зростає[4]. В Івано-Франківську простежується тенденція підвищення поверховості.

В містах, що склалися історично, велику роль для оцінювання і відповідного використання території, поряд із історико-культурною і архітектурною цінністю забудови, відіграє її розміщення в системі архітектурно-історичної експозиції міста[5]. Для Івано-Франківська очевидна важливість виділення основних історичних шляхів до історичного центру для сприйняття архітектурної експозиції міста. Ці шляхи слід розглядати з точки зору привабливості для туристів. Для ділянок нового будівництва, які тут розміщуються, особливо важливим є визначення функціонального призначення нових будівель, аналіз історико-культурної і архітектурної цінності існуючої забудови, її збереження і включення в композицію нових архітектурних ансамблів міста.

Проведений аналіз новобудов на основних напрямках в'їзду в місто свідчить про те, що:

- за останні десятиліття з'явилися багатоквартирні житлові будівлі, які мають виразні архітектурні рішення і збагатили силует міста;
- часто новобудови не сприяють атрактивності міського середовища. При новому будівництві на ділянках, де важливий виразний силует, не враховується композиційний потенціал забудови радянського періоду і можливість її модернізації при формуванні нового силуету міста. На околицях не використовується в повній мірі потенціал засобів архітектурної виразності середовища;
- завищена поверховість новобудов часто вступає в протиріччя з поверховістю історичної забудови. Висота вертикалей і глухі торці не сприяють створенню архітектурних ансамблів міста;
- житло в центральній частині – приваблива пропозиція, але зовнішнє житлове середовище не є комфортним для постійного проживання через відсутність комунікаційних просторів, суцільне заощення невеликих прибудинкових дворів і використання їх для паркування, в той час, коли головна функція подвір'я – бути місцем відпочинку та спілкування мешканців.

Отже, при поступальному розвитку архітектури житла останніх десятиліть часто невирішеними залишаються містобудівні завдання. Автори зосереджуються тільки на самих будинках, а це впливає на їх остаточне сприйняття в контексті міста. Під загрозою є зникнення будівель, яких не так багато, але які є обличчям давнього Станиславова. Особливо важливим для розвитку Івано-Франківська як обласного центру туристичного регіону є врахування містобудівного аспекту при зведенні новобудов на основних напрямках в'їзду в місто і в центральній частині міста.

Література:

1. Федунків З. Станиславів на давніх мапах та планах. – І.-Ф.: Лілея-НВ, 2014. – С.15-16.
2. Посацький Б.С. Основи урбаністики. – Л.:Львівська політехніка, 2010. – С.316.
3. Шебек Н.М. Типологічні особливості «атрактивного» архітектурного середовища/Архітектурний вісник КНУБА. – 2014. – вип.3. – С.260. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://drive.google.com/viewerng/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbnxhcmh2aWtudWJhfGd4OjdmYzZlZmNkYTg3NmZmMA>
4. Гнесь І. Багатоквартирне житло. Тенденції еволюції. – Л.:Львівська політехніка, 2013. – С.82-84.
5. Яргина З.Н. Градостроительный анализ. – М.: Стройиздат, 1984. – С.95.

Abstrakt. The article analyzes the influence of block of flats from the post-Soviet period on the formation of the visual outline of Ivano-Frankivskin the main directions to the city, which have existed since its foundation, and the formation of a housing surrounding in the central part of the city.

Keywords: *multiple-family residential building, new-built, urban node, visual outline, housing surrounding, central city of a region, tourism region.*

Аннотация. Анализируется влияние многоквартирных жилых зданий постсоветского периода на формирование силуэта Ивано-Франковска на основных направлениях въезда в город, которые существуют со времени его основания, и на формирование жилой среды в центральной части города.

Ключевые слова: *многоквартирное жилье, новостройки, историческое ядро города, силуэт города, жилая среда, областной центр, туристический регион.*